

Az év rovара 2021-ben a kacsafarkú szender (*Macroglossum stellatarum*)

Törzs: Ízeltlábúak
Osztály: Rovarok
Rend: Lepkék
Alrend: Valódi lepkék
Családsorozat:
Selyemlepkészerűek
Család: Szenderfélék

Kép: agraroldal.hu

Jellemzői:

- **A szenderfélék családjának jellegzetes bélyegei:** csápja vastag, a csúcsa felé enyhén szélesedő, majd hirtelen elkeskenyedik; szeme nagy; teste erőteljes, áramvonalas; elülső szárnya keskeny, nyújtott, a szárnycsúcs hegyes, a szöglet enyhén kihúzott; hátulsó szárnya jóval kisebb az elülsőnél.
- Hímje és nősténye egyforma kinézetű. Szárnyfesztávolsága 40–50 mm. Pödörnyelve olyan hosszú, mint a teste (nagyjából 3 cm). Amikor épp nem táplálkozik, akkor spirál alakban felcsavarja.
- A szenderek többsége éjjel vagy hajnalban aktív, a kacsafarkú szender kivétel, ő zömében **nappal aktív**.
- Gyorsan, cikázva repül, sőt képes egy helyben lebegni, vagy akár hátrafelé repülni. A lepke folyamatosan érzékeli saját helyzetét, repülési irányát. Szárnyaival 85-öt csap másodpercenként, **keskenyek a szárnyai, áramvonalas a teste és vannak potrohpamacsai**.
- Virágok nektárjával táplálkozik, **nem száll le**, hanem lebegve szívja hosszú, kinyújtott **pödörnyelvével**: az erkélyeken megtalálja pl. a petúniát, a kertekben a virágzó levendulát esetleg a nyáriorgonát.

- A Földközi-tenger mellékéről április elején érkező szenderek párzás után felkeresik a hernyó tápnövényét: pl. galajfajokat, hogy petéiket lerakhassák rájuk. Csak napsütötte növényre petéznek, és még ilyenkor sem szállnak le. A kis hernyók éjjel-nappal táplálkoznak. Az érett hernyók általában hamvaszöldek, kétoldalt a légzőnyílásaik felett egy-egy fehéres, azok alatt sárgás csík húzódik végig. A 8. potrohszelvényükön **felfelé-hátrafelé meredő tüskeszerű nyúlvány látható**, amely a szenderhernyók jellegzetessége.

Fotó: Balogh Diána

- A bábozódásra érett hernyók növényi törmelékek között keresnek maguknak bábozódóhelyet. A báb szürkés szalmaszínű, finom fekete márványozással, légzőnyílásai feketék. A fej alsó oldalán a pödörnyelv tokja magasra kiemelkedő bordát alkot. A lepkék júniusban bújnak ki bábjukból, ezek utódaiból szeptemberre kelnek ki a második nemzedék imágói.

Fotó: Kárpáti Marcell

- Az őszi imágók **egy része visszavándorol** délre, más része pedig **telelőhelyet keres** magának; ilyenkor épületekbe vagy barlangokba húzódnak. Az európai szenderek között egyedülálló, de az összes lepkefaj között is **ritkaság az imágó alakban történő telelés**. A sikeresen áttelelt lepkék márciusban ébrednek fel téli álukból. A verőfényes napokon már a gyümölcsfák virágain táplálkoznak, hogy erőt gyűjtsenek a szaporodáshoz.

Védelme:

- Magyarországon sokáig csak vándorlepkeként tartották számon, ám az utóbbi egy-két évtizedben már áttelelő példányait is megfigyelték a felmelegedés folyamodványaként. Nem veszélyeztetett faj. Több szenderfajjal együtt a mély torkú **virágok beporzásában játszik fontos szerepet**, ugyanis az ilyen felépítésű virágok pollenéhez és nektárjához csak kevés beporzó fér hozzá.

Feladat: Karikázzátok be a helyes állítások betűjelét, és összeolvasva megismeritek a rovar kifejlett állapotának tudományos nevét!

- Á.** Pödörnyelve olyan hosszú, mint a teste.
- B.** A kacsafarkú szender hímje jóval díszesebb, mint a nőstény lepke.
- G.** Az európai szenderek között egyedülálló az imágó alakban történő telelés.
- C.** A hernyó feje búbján felfelé-hátrafelé meredő tüskeszerű nyúlvány látható.
- E.** A Lepke csápja vékony, a csúcsa felé tovább keskenyedik, szeme apró.
- I.** Gyorsan, cikázva repül, sőt képes egy helyben lebegni.
- Ó.** Csak napsütötte növényre petéznek, és még ilyenkor sem szállnak le.
- Z.** Telelni virágágyásokba húzódnak.
- M.** A lepkék júniusban bújnak ki bábjukból.
- H.** A mélytorkú virágok megporzását a hosszú pödörnyelve akadályozza.
- L.** A hernyó a petéjét csak napsütötte növényre helyezi.
- Y.** A kacsafarkú szender fő tápláléka a hóvirág nektárja.

Megfejtés: _____

Forrás:

https://mttmuzeum.blog.hu/2020/12/16/az_ev_rovara_2021-ben_a_kacsafarku_szender

Megfejtés: IMÁGÓ